

Sygn. akt II AKa 228/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w II Wydziale Karnym w składzie

Przewodniczący	SSA Nadzieja Surowiec
Sędziowie	SSA Andrzej Czapka (spr.) SSO del. Jerzy Szczurewski
Protokolant	Anna Tkaczyk

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Białymstoku – Danuty Dąbrowskiej, upoważnionej przez Prokuratora Apelacyjnego do udziału w sprawie

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2013 r.

sprawy **A. D.**

o odszkodowanie

z powodu apelacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 29 sierpnia 2013 r. sygn. akt II Ko 266/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchyla rozstrzygnięcie w części dotyczącej zasądzenia odsetek;

II. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni A. D. wniosła o zasądzenie od Skarbu Państwa na jej rzecz kwoty 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w związku z niesłusznym jej zatrzymaniem w postępowaniu karnym w sprawie 2 Ds (...)Prokuratury Rejonowej OlsztynPołudnie w Olsztynie. Ponadto wniosła o zasądzenie solidarnie na jej rzecz oraz jej męża T. D. kwotę 3075 zł tytułem odszkodowania za poniesione przez nich koszty wynagrodzenia adwokata ustanowionego we wskazanym postępowaniu karnym.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2013r. w sprawie II Ko266/13:

I. na podstawie art. 552§1 i 4 kpk zasądził od Skarbu Państwa na rzecz A. D. kwotę 10000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w okresie od 13 kwietnia 2013r. w sprawie 2 Ds (...)Prokuratury Rejonowej Olsztyn - Południe w Olsztynie, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku;

II. w pozostałym zakresie wnioszek oddalił;

III. na podstawie art. 554§2 kpk kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku na podstawie art. 425§1 i 2 kpk oraz art. 444 kpk złożył w części dotyczącej zasądzenia od Skarbu Państwa odsetek od kwoty zasądzonego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na niekorzyść A. D. prokurator.

Na podstawie przepisu art. 438 pkt 2 kpk wyrokowi temu zarzucił:

obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie przepisu art. 321§1 kpc w zw. z art. 558 kpk poprzez przyznanie odsetek od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia w sytuacji, gdy pełnomocnik wnioskodawcy jak również sam wnioskodawca nie zgłaszali takiego żądania.

Na podstawie art. 427§1 kpk i art. 437§1 i 2 kpk wniósł o:

uchylenie orzeczenia o zasądzeniu od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy ustawowych odsetek od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja prokuratora jest w pełni uzasadniona i zasługiwała na uwzględnienie.

Jako zasadny należało uznać zarzut obrazy art. 321 kpc podniesiony w apelacji prokuratora odnoszący się do kwestii odsetek ustawowych orzeczonych przez sąd I instancji od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty w sytuacji, gdy ani wnioskodawca, ani jego pełnomocnik takiego żądania nie zgłosili.

Zadośćuczynienie i odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, uregulowane w rozdziale 58 Kodeksu postępowania karnego, jest instytucją prawa karnego, a przepis art. 552 kpk stanowi samodzielną podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa i jest przepisem *lex specialis* względem przepisów regulujących odpowiedzialność o charakterze cywilnym przewidzianą przepisami Kodeksu cywilnego.

Tym niemniej w sytuacji kiedy roszczenie oparte na tej podstawie ma charakter kompensacyjny, a ustawodawca w literalnym brzmieniu tej normy odwołuje się do pojęcia szkody w jej cywilno-prawnym wymiarze, wobec braku stosownych unormowań w przepisach prawa karnego, mają odpowiednie zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego, w tym odnoszące się do odsetek.

Odsetki są świadczeniem ubocznym zależnym od istnienia i wymagalności długu podstawowego. Od momentu powstania długu mają być samodzielne.

Odrębności wiążące się z uregulowaniem postępowania prowadzonego w oparciu o przepisy rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego powodują, iż obowiązek spełnienia świadczenia (zadośćuczynienia czy odszkodowania) po stronie Skarbu Państwa aktualizuje się z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia i z tą chwilą istnieje możliwość przyznania odsetek za zwłokę (kwestia ta została szeroko skomentowana w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 1991r. V KRN 475/90, OSNKW z. 10-12 z 1991r. poz. 52).

W sytuacji gdy przepisy procedury karnej nie regulują zasad dochodzenia odsetek (świadczenia ubocznego) z literalnego brzmienia art. 558 kpk wynika, iż winny mieć w tym względzie zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, w tym przepis art. 321 kpc, który określa granice wyrokowania.

Norma art. 321§1 kpc w aktualnym brzmieniu stanowi, iż sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem ani zasądzać ponad żądanie.

W obecnym stanie prawnym przepis §2, który dawał podstawę do orzekania ponad żądanie w sprawach o roszczenia alimentacyjne i o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, nakładając na sąd obowiązek orzekania o roszczeniach wynikających z faktów przytoczonych przez powoda także wówczas gdy roszczenie nie było objęte żądaniem lub gdy było w nim zgłoszone w rozmiarze mniejszym niż usprawiedliwiony wynikiem postępowania – został uchylony przez ustawę z dnia 2 lipca 2004r. o Zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2004r. Nr 172 poz. 1804) z mocą obowiązującą od dnia 5 lutego 2005r.

Sąd stracił tym samym legitymację procesową do orzekania z urzędu o odsetkach za zwłokę.

Wprowadzona zmiana przekłada się również na sposób procedowania w sprawach o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, jak też dotyczy spraw rozpoznawanych w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149) statuując możliwość orzekania tylko w ramach zakreślonych żądaniem wniosku.

Tym samym zakaz orzekania ponad żądanie, wynikający z treści art. 321§1 kpc, odnosi się także do roszczeń i żądań ubocznych (odsetek) dochodzonych w trybie przepisów k.p.k.

Uznając zatem, że rozstrzygnięcie sądu I instancji w zakresie zasądzenia odsetek z urzędu wykraczało poza ramy wyznaczone obowiązującą litera prawa, Sąd Apelacyjny dokonał korekty wyroku w tym zakresie.

Mając powyższe na uwadze należało orzec jak w sentencji i kosztami postępowania odwoławczego po myśli art. 554§2 kpk obciążyć Skarb Państwa.

A.